

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 441/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Tarbajom, Zámocká 525/28, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 94/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 94/2018 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 94/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **450 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 10. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 94/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne bola účastníkom sporu o vydanie bezdôvodného obohatenia a určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky (tzv. spotrebiteľský spor, pozn.) proti žalovanej [REDAKOVANÉ] Rozsudkom okresného súdu č. k. 11 C 23/2016-47 zo 6. mája 2015 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 19 Co 181/2016-69 zo 16. marca 2017 bol sťažovateľke priznaný uplatňovaný nárok v celom rozsahu. Sťažovateľka si následne žalobou doručenu okresnému súdu 21. mája 2018 uplatnila proti žalovanej nárok na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 356 eur [§ 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 250/2007 Z. z.“, pozn.]. Žalovaná sa k podanej žalobe vyjadrila písomným podaním z 31. augusta 2018, ku ktorému sťažovateľka zaslala repliku zo 17. septembra 2018. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu podala sťažovateľka 29. júla 2021 sťažnosť na priet'ahy predsedovi súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu písomným podaním č. k. Spr 2267/2021 z 24. augusta 2021 sťažovateľke oznámil, že z dôvodu čerpania dovolenky zákonného sudcu nie je možné vybaviť jej sťažnosť v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote. Sťažovateľka uviedla, že do momentu podania ústavnej sťažnosti (10. septembra 2021, pozn.) jej nebola ani po uplynutí primeranej doby zo strany okresného súdu oznámená relevantná odpoveď, uskutočnený žiadny procesný úkon ani jej nebolo doručené žiadne meritorne rozhodnutie.

3. Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že boli porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Súčasne sa domáha priznania finančného zadost'učinenia v sume 4 000 eur a náhrady trov konania.

4. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 441/2021 z 9. novembra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie.

5. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov, doložených príloh a obsahu súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti uviedla, že okresný súd okrem doručenia vyjadrenia žalovanej k žalobe sťažovateľky vo veci po viac ako troch rokoch od podania žaloby nielenže meritorne nerozhodol, ale nevykonal ani žiadny procesný úkon. Rozhodovanie o nároku

na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v spotrebiteľskom práve nemožno podľa nej hodnotiť ako skutkovo, procesne či právne zložité. Poukázaním na individuálny i spoločenský význam inštitútu primeraného finančného zadosťučinenia uvádza, že jej vec si vyžaduje osobitnú rýchlosť rozhodovania zo strany konajúceho súdu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

7. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti č. k. 1SprO 1325/2021 z 1. decembra 2021 odkázal vo vzťahu k vecnej stránke ústavnej sťažnosti na pripojené vyjadrenie zákonného sudcu [REDAKOVANÉ] z 29. novembra 2021.

7.1. Konajúci sudca uviedol, že ústavnú sťažnosť sťažovateľky považuje za nedôvodnú, a to s poukazom na nepravdivosť jej tvrdení o jej neskúsenosti so súdnou mocou, ako aj na zjavný nedostatok tvrdení odôvodňujúcich požadované primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka podľa súdneho registra na okresnom súde ako žalobkyňa už od roku 2015, a predtým aj ako žalovaná bola a je účastníkom takmer 10 samostatných sporových súdnych konaní, z čoho vyplýva nepravdivosť jej tvrdení o neskúsenosti so súdnou mocou. Nepravdivé je aj tvrdenie sťažovateľky, že po jej podaní sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi súdu (bod 2 odôvodnenia tohto nálezu) nedošlo pred podaním ústavnej sťažnosti k náprave, hoci okresný súd v primeranej lehote určil a 9. septembra 2021 aj na úradnej tabuli súdu oznámil termín verejného vyhlásenia rozsudku na 17. september 2021. V určený deň okresný súd vo veci sťažovateľky rozsudok vyhlásil (č. k. 13 Csp 94/2018-61, pozn.), jeho písomné vyhotovenie bolo doručené stranám sporu a keďže nebol proti nemu podaný opravný prostriedok, tento medzičasom nadobudol už aj právoplatnosť. Podanie ústavnej sťažnosti môže teda svedčiť buď o úmyselnom zavádzaní, alebo o tom, že skutočným účelom ústavnej sťažnosti nie je tzv. náprava, ale jej samoučelné podanie na účel dosiahnutia zisku (s čím môže súvisieť aj paušálne odôvodnenie v ústavnej sťažnosti a všeobecné a vágne odôvodnenie požadovaného finančného zadosťučinenia).

7.2. Ďalej zákonný sudca poukázal na to, že advokát sťažovateľky zastupuje množstvo klientov v obdobných veciach, pričom podáva formulárové žaloby a aj formulárové ústavné sťažnosti nevyjadrujúce ujmu jeho klientov. Zvýraznil i to, že priebeh konania bol postihnutý pandemiou COVID-19 a sťažovateľka okrem sťažnosti na prietahy predsedovi súdu nevyužila žiadne prostriedky na urýchlenie konania, ktorými by zároveň prezentovala svoj zvýšený záujem na jeho výsledku a až dosiaľ sa o vec na súde nijako nezaujímal. Tvrdenie stresových situácií sťažovateľky v ústavnej sťažnosti je podľa zákonného sudcu len vágnym a paušálnym konštatovaním, ktoré nie je spôsobilé byť predmetom dokazovania a požadované primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 eur niekoľkonásobne prevyšuje hodnotu sporu. Zákonný sudca navrhuje ústavnej sťažnosti v celom rozsahu nevyhovieť, pričom v prípade vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľky navrhuje nepriznať jej primerané finančné zadosťučinenie a rovnako ani náhradu trov konania.

III.2. Replika sťažovateľky

8. Sťažovateľka vo svojej replike zo 16. decembra 2021 uviedla nesúhlas s argumentáciou okresného súdu, ktorá podľa jej názoru len dokazuje opodstatnenosť a dôvodnosť ňou podanej ústavnej sťažnosti. Ak okresný súd upriamil pozornosť na to, že sťažovateľka je „skúsenou“ účastníčkou v súdnych sporoch, je nutné vnímať aj to, že množstvo súdnych konaní sťažovateľky bolo vyvolaných reťazením jej úverov. Poukazuje na to, že vec nie je procesne, skutkovo a ani právne zložitá. Sťažovateľka na prvoinštančné rozhodnutie čakala 3 roky a 4 mesiace, preto jej nemožno vyčítať, že využila ústavou garantované právo na podanie ústavnej sťažnosti, a v danom kontexte argumentácia okresného súdu vykazuje znaky samoučelnosti a alibizmu, keď sa snaží preniesť bremeno zodpovednosti za pasivitu a prietahy v konaní na sťažovateľku.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetnom posúdenia ústavného súdu bol v danom prípade postup okresného súdu v napadnutom konaní z hľadiska existencie a príčin vzniku zbytočných prietahov, a teda či jeho postupom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a tiež jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

12. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou ESLP (rozsudok ESLP vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom

konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

14. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je rozhodovanie o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia uplatneného sťažovateľkou podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z.. Predmetná agenda tvorí bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov, preto dĺžka namietaného konania nie je závislá od právnej či skutkovej náročnosti prerokovávanej veci.

15. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie sťažovateľky v napadnutom konaní. V danom prípade ústavný súd pri skúmaní obsahu spisu okresného súdu nezistil také správanie sťažovateľky ako strany sporu, ktoré by negatívne ovplyvnilo celkovú dĺžku napadnutého konania.

16. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Okresný súd v počiatočnej fáze napadnutého konania realizoval len nevyhnutné úkony spojené s podaním žaloby sťažovateľky v zmysle § 167 CSP a po doručení dupliky žalovanej 9. októbra 2018 ostal absolútne nečinný po dobu 3 rokov. Vo veci sťažovateľky rozhodol rozsudkom č. k. 13 Csp 94/2018-61 zo 17. septembra 2021, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 50 eur (výrok I), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok II) a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III). Po realizovaní procesných úkonov doručovania písomného vyhotovenia rozsudku stranám sporu podľa § 223 ods. 3 CSP vyčísliła sťažovateľka okresnému súdu 4. novembra 2021 trovy konania. Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že súdny spis sa nachádza u vyššieho súdneho úradníka, ktorý bude rozhodovať o výške náhrady trov konania.

16.1. Ústavný súd konštatuje, že v napadnutom konaní nesporne došlo k zbytočným priet'ahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené absolútnou nečinnosťou okresného súdu. Časový rámec, v ktorom dospel okresný súd k meritórnemu rozhodnutiu s ohľadom na konštatovanú skutkovú a právnu nenáročnosť danej veci, nie je z ústavného hľadiska akceptovateľný.

17. Napriek tomu, že priebeh napadnutého konania bol v rokoch 2020 a 2021 nepochybne poznačený aj objektívnou skutočnosťou spojenou s pandemickou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 a naň nadväzujúcimi zákonnými obmedzeniami vydanými v záujme zamedzenia šírenia tohto ochorenia, čo vzal ústavný súd pri rozhodovaní do úvahy, ako už bolo zmienené, napadnuté konanie sa začalo podanou žalobou 21. mája 2018, teda dávno pred vypuknutím pandémie a i počas nej prevažovali obdobia, v ktorých okresnému súdu nič nebránilo v tom, aby v jednoduchom spore sťažovateľky rozhodol.

18. S ohľadom na už zmienenú absolútnu ničím neospravedlniteľnú nečinnosť okresného súdu ústavný súd uzatvára, že okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná. Je zrejmé, že procesný postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k rýchlemu odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky, a preto nie je zlučiteľný s jej základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. právom na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote.

19. Po zohľadnení dĺžky napadnutého konania a komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu (predmetu konania, správania sťažovateľky a postupu okresného súdu) tak ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli spôsobené zbytočné prieťahy, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

20. Hoci v čase rozhodovania ústavného súdu bolo vo veci sťažovateľky právoplatne meritórne rozhodnuté (rozsudok č. k. 13 Csp 94/2018-61 zo 17. septembra nadobudol právoplatnosť 26. novembra 2021, pozn.), ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde formuloval okresnému súdu príkaz konať (bod 2 výroku tohto nálezu), reflektujúc tak na skutočnosť, že napadnuté konanie dospelo do fázy rozhodovania o výške náhrady trov konania samostatným uznesením podľa 262 ods. 2 CSP.

21. Prieťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

23. Ústavný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Berúc do úvahy najmä predmet konania vrátane výšky uplatneného a priznaného nároku, jeho charakter, obdobie právnej neistoty sťažovateľky a všetky ostatné okolnosti prípadu sťažovateľky, majúce na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd považoval priznanie sumy 450 eur za primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 576,12 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania a výpočte odmeny za právne služby ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 13a ods. 1, § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti, replika sťažovateľky) á 181,17 eur a režijný paušál 3 x á 10,87 eur.

26. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky označeného v záhlaví tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP), a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. februára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu